

Rozhovor

Mám vek na to, aby som sa zahrála na hviezdu

Herečka Magda Vášáryová, ktorá si prevezme cenu Hercova misia, odpovedala na otázky novinárov.

Sama bola prekvapená, keď videla zoznam filmov, ktoré od svojho debutu Senzi mama stihla natočiť. 28 rokov už nehrá a predsa si Magdu Vášáryovú všetci pamätajú ako legendárnu Marketu Lazarovú či Maryšku s vejúcnymi vlasmi z filmu Postřižiny.

Organizátori vás museli pomerne dlho presvedčať, aby ste prijali nomináciu na cenu Hercova misia. Prečo?

Viete, najviac sa desím toho, čo poviem, keď si cenu preberiem. Určite tam budú ľudia, ktorí ma nikdy nevideli hrať. Hereckú kariéru som ukončila pred 28 rokmi a môj život je už úplne niekde inde. A priznávam sa, nechýba mi publicita. Skôr sa už teraz vyjadrujem k politickým témam.

Riaditeľ festivalu Peter Nágel vás presvedčil aj tým, že vám ukázal 4 strany plné úloh, ktoré ste stvárnili. Napriek tomu ste rázne zaprotestovali, aby sa tu premietli vaše dva najslávnejšie filmy: Marketa Lazarová a Postřižiny.

Pretože tie videl snáď každý v Strednej Európe. Napríklad pred pár dňami šli v Českej televízii Postřižiny a nemohla som sa v Prahe ani pohnúť, pretože na mňa všetci pokrikovali niečo v štýle: „A vypila ste to pivo?“ Chcela som priniesť niečo nové.

Podarilo sa vybrať zaujímavé kúsky: Krotká od Stanislava Barabáša, Krutá láska od Martina Ťapáka aj Tichá radosť od Dušana Hanáka. A všetky tri museli byť špeciálne upravované pre festival, lebo boli buď na 35 mm filme alebo na menej kvalitnom televíznom.

Dva z nich nikto dvadsať rokov nevidel, pretože skončili v trezore, tak ako mnoho mojich filmov. Skončila tam aj Marketa Lazarová, ale paradoxne ju v roku 1989, kedy sa otvárali trezory, nenašli. Existovala jedna kópia v Hradci Králové a tá bola vlastne u nás ako prvá zdigitalizovaná. Skončila som už v tom čase kariéru, nepredpokladám, že sa ešte vo filme objavím. Ale snažila som sa o to, aby aspoň tieto filmy uzreli svetlo sveta.

Snímka Krotká sa dostala v tých časoch na prestížny festival v Monte Carle.

Ja som sa na ten festival už nedostala. A pretože Barabáš emigroval, film putoval do trezoru. Presne to isté sa stalo s Krutou láskou, ktorá je podľa mňa jeden z najlepších filmov Ťapáka.

A film Tichá radosť?

Nepáči sa mi Hanákov záver. Asi mesiac sme sa hádali, nakoniec som však uznala, že mamička a režisér majú vždy pravdu.

Foto: reefe

“Asi mesiac sme sa s Hanákom hádali kvôli záveru. Nakoniec som však uznala, že mamička a režisér majú vždy pravdu.”

Prebrali ste si pomerne veľa zahraničných cien.

Nikdy som ale nedostala hereckú cenu na Slovensku. Ale áno, mám ich veľa z Česka aj zo zahraničia. Nepotrebujem to k životu,

no nakoniec som si povedala, že na Art Film Fest prídem. Že mám vek na to, aby som sa tu na dva dni zahrála na hviezdu (smiech).

Preberáte si cenu s názvom Hercova misia, čo bolo na vašej misii najťažšie?

Začala som hrať v roku 1964 a skončila v 1990-tom. Veľká časť mojej kariéry bola počas normalizácie. Prekvapilo ma, keď mi pán Nágel ukázal tie 4 strany popísané úlohami. Ale musíte si uvedomiť, že rovnaký by mohol byť aj zoznam, ktorý som nemohla natočiť. Preto si prosím spomeňte na všetkých ľuďoch, ktorí veľkú časť tvorivého obdobia šli od zákazu k zákazu. Doma mám takého jedného. Mohli sme urobiť ešte viac, keby nám to boli dovolili urobiť.

Napríklad?

Režisér Juraj Jakubisko napísal skvelý príbeh s názvom Ach Magda, Magda. Príbeh sa odohrával v paternosti (výťah, pozn. red), z ktorého chcem vystúpiť, ale vždy niekto

Dovidenia o rok, priatelia!

...Ďakujem, že ste preniesli festival do Košíc! Táto jednoduchá veta, s ktorou ma zastavilo niekoľko ľudí v uplynulých deviatich dňoch, je pre nás všetkých, ktorí Art Film Fest pripravujeme, najlepším vyjadrením posunu vnímania Košičanov oproti minulému roku.

Nám bolo, samozrejme, jasné, že iba technickým prenesením festivalu z jedného miesta na druhé (naviac omnoho vzdialenejšie) nedosiahneme okamžite optimálnu rezonanciu. Postava elegantného, ale nekompromisného antikomunistu Krausa, v podaní vynikajúceho Jiřího Kodeta, v diváckom evergreene Jana Hřebejka, Pelíšky, dávala „bolševikovi rok, nenejvyš dva“. My sme si na začiatku košického presunu povedali, že pozicionovanie medzinárodného filmového festivalu do podoby trvalej a neprehliadateľnej kultúrno-spoločenskej udalosti vyžaduje ešte o niečo viac času.

Minulý rok sa niesol v znamení viac-menej opatrného sondovania aj pre nás – čo sú vlastne Košice a tiež pre Košičanov – čo je to festival. V záverečný deň 25. ročníka Art Film Festu je možné veľmi jemne zdôrazniť, že porovnanie s predchádzajúcim ročníkom je príjemne odlišné. V minulom roku si niektorí miestni občania mysleli, že festival je určený len pre vybranú skupinu filmových profesionálov (režisérov, hercov, kameramanov...) a že môže trvať nanajvyš jeden víkend. Dnes, kedy končí 9-dňový maratón filmov (ale aj koncertov, výstav, prednášok, talk-show...) je možné pri všetkej skromnosti poznamenať, že mnohí ľudia z Košíc a z východoslovenského okolia už vedia, čo je to moderný filmový festival. A že sa už teraz tešia na jeho budúcoročné vydanie.

My sa tešíme tiež, priatelia!

Peter Nágel,

umelecký riaditeľ ART FILM FESTU

Pokračovanie na str. 2

Film je siedma veľmoc. Aj takto vidia festival hostia

Herci, režiséri či filmári, ktorí s nami strávili v Košiciach uplynulé dni, hodnotia 25. ročník Art Film Festu.

“Je pre mňa dôležité byť tu v Košiciach práve preto, že v roku 2013 boli s francúzskym mestom Marseille Európskym hlavným mestom kultúry. Vidím v tom silnú symboliku, najmä pre moju generáciu, ktorá si pamätá železnú oponu, lebo to spojilo mestá z východnej a západnej Európy. To dokazuje, že bratstvo vyhralo nad nenávisťou.

Jean-Marc Thérouanne, predseda poroty Medzinárodnej súťaže hraných filmov

“Zaplať pán Boh, že sú akcie, kde si človek pozrie, čo bolo a kde má tiež možnosť vidieť filmy, ktoré by za normálnych okolností nevidel. Vďaka za každý festival.

Jiří Bartoška, herec, riaditeľ filmového festivalu v Karlových Varoch a držiteľ ceny Hercova misia

“V Košiciach trávim dni spolu s hlavnou herečkou filmu Piata loď, 12-ročnou Vanessou Szamuhelovou, takže ona je boss. Plánujeme chodiť po projekciách, ktoré vybrala ona.”

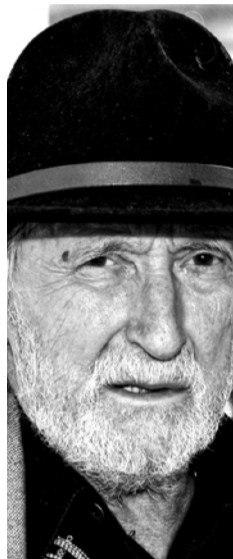
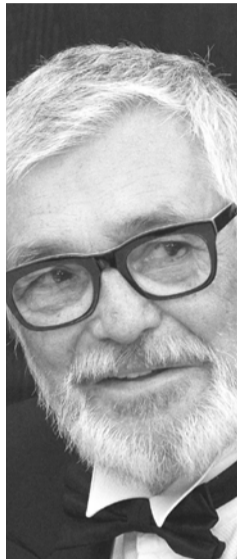
Iveta Grófová, režisérka

“Už veľmi dávno som tajne túžil zostaviť na festivale vlastnú sekciu. Preto som bol veľmi rád, keď ma Peter Nágel oslovil. Chcel som ukázať to, čo mám rád, svojim priateľom, známym a širšej verejnosti v Košiciach. Ide teda o vyslovene subjektívny výber.

Peter Kerekes, režisér

“Väčšinou si pozrieme dva filmy za deň. A hneď sa o nich začneme rozprávať. Myslela som si, že si dojmy necháme na koniec, ale nedá sa to. Hneď to z nás srší.

Alexandra Borbély, herečka, členka poroty Medzinárodnej súťaže hraných filmov

“Niektoré z filmov som už videl predtým a myslím si, že je to silný výber. A pre mňa je zaujímavé si ich pozrieť v inej forme prezentácie.

Daniel Ebner, člen poroty Medzinárodnej súťaže krátkych filmov

“Cieľ je v podstate ten istý – chceme mier, zdravie, rodinu, lásku, ale každý sa k tomu dostáva po svojej ceste. A taká kombinácia prístupov sa nevidí často, povedala by som, že len na filmových festivaloch. A tento festival je naozaj otvorený a teraz začínam chápať, prečo tu vlni bola uvedená Stanica 48. Som rada, že tu znova môžem byť.

Samar Qupy, herečka, členka poroty Medzinárodnej súťaže hraných filmov

“Celý areál, či už Tabačky, ale hlavne Kulturparku, je ideálnym priestorom pre filmový festival. **Peter Hledík, režisér, spoluzakladateľ Art Film Festu**

“Z tohto mesta dýcha história a bolo by krásne, keby aj tento festival prilákal návštevníkov a dal možnosť iným spoznať Košice, ich čaro.

Juraj Lehotský, režisér a člen poroty Medzinárodnej súťaže hraných filmov

“Oceňujem, že na Slovensku je tak veľa filmových festivalov. A aktuálne bežiaci Art Film Fest má z nich asi najzaujímavejšiu filmovú dramaturgiu, je zrozumiteľná pre ľudí, čo je veľké plus.

Radovan Holub, filmový publicista

“Toto je snáď najkrajšia cena, akú som kedy dostal i videl. A vlastne, ja som ešte nikdy nedostal cenu za niečo dlhodobjšie, vždy to bolo len za jednu konkrétnu úlohu, jeden konkrétny film.

Ondřej Vetchý, herec, laureát ceny Zlatá kamera

“Rada si na festivale pozriem dobrý film a keď som na Slovensku, mám šancu aj stretnúť ľudí, ktorých som nevidela už 20 rokov.

Barbora Bobulová, herečka

“Ja si pozriem možno tak dva až tri filmy, ak sú dobré, ale odnesiem si silný zážitok.

Dušan Trančík, režisér, laureát ceny Zlatá kamera

“Viažu ma sem silné zážitky: napríklad som nikdy neveril, že sa dostanem do kina Slovan, ktoré poctivo stráži.

Juraj Jakubisko, režisér

“Film je siedma veľmoc a ja som rada, že tu môžem byť s vami. Prajem tomuto festivalu, aby mal aspoň toľko rokov, čo ja.”

Mária Kráľovičová, herečka, laureátka Ceny prezidenta festivalu

Pokračovanie zo str. 1

pristúpi a príbeh pokračuje. Nevyšlo to. Všetky filmy, ktoré som natočila s Jakubiskom išli do trezoru. Dokonca mňa kvôli Vtáčkom, sirotám a bláznom vyhodili z vysokej školy. Potom sa to nejakým spôsobom vybavilo a chodila som cez zadné vrátka do školy. A napríklad aj moje obe diplomové práce skončili v trezore. Ja som taká trezorová osobnosť.

Aj zlom po roku 1989 rozhodol o tom, že ste sa odklonili od herectva a zaujímali sa o politiku?

Mala som doma aj sestru Emíliu, ktorá tiež nechcela byť herečkou, ale nedostala povolenie študovať. A tiež chcela 20 rokov “vyskočiť” z tohto sveta. Ja som bola analytickejší mozog – metodologička. Nechcela som byť herečkou. Filmovala som, lebo som mala 45 kil, veľké pivné oči a dlhé blondčavé vlasy – bola som pre tento svet zaujímavá. A zrejme som mala aj talent.

Po Markete Lazarovej ste chceli skončiť a to ste boli len na začiatku kariéry.

Bolo to pre mňa drastické. Ja som bola konzervatívne dievča z malého mesta a dva roky som prežila v tom divokom filmovom svete.

Snímka z filmu Tichá radost

Keby režim pokračoval, skončili by ste tiež s herectvom?

Nie, však čo by som potom robila?

Po revolúcii ste dostali ponuku od Václava Havla na miesto veľvyslankyne vo Viedni.

Áno, on totiž vedel, že som písala sociologické štúdie, ale pod iným menom. A vedel, že hovorím štyrmi jazykmi.

Posledné roky ste skôr v politike. Ako sa v tom premietla herecká minulosť?

Skôr mi to škodilo. Bola som 10 rokov v parlamente a keď moji oponenti nemali argumenty, vždy na mňa vytiahli, že som len taká herečka. Používali to ako nástroj na poníženie, ako v stredoveku, keď museli herci na noc odísť z mesta. Ja som blondínka a herečka, a pre nich je to najnižšia vrstva spoločnosti.

Tvrdíte, že ste ukončili hereckú kariéru. Nepresvedčil by vás napríklad Juraj Jakubisko na ďalší kúsok?

Jakubisko? Nie, nikdy!

Rázna odpoveď.

Odkedy ma Jakubisko prinútil hádzať vo filme malé vtáčiky do ohňa, som s ním skončila. A ešte mi potom povedal: Magda, toto som si o vás nikdy nemyslel. Viete, každý geniálny režisér je strašná sviňa. Pre hercov. Jeden z najťažších filmov, ktoré som kedy točila boli napríklad Postřižiny. Bol schopný nechať nás opakovať scény aj 20-krát.

Art Film Fest vznikol pred 25 rokmi.

Viete, čo ste robili v tom čase vy?

Bola som veľvyslankyňou vo Viedni a mala som krušné časy, pripravila som sa na rozdelenie Československa, lebo už bolo po tom slávnom stretnutí Mečiara a Klauza pod orechom vo vile Tugendhat. A bolo to pre mňa ťažké, lebo ja som prisahala vernosť Československu.

Andrea Vrbovska Szócsová

Dnešný program s ocenenými:

11:00 Masterclass s J. Hřebejkom, Kulturpark 2
16:00 Hercova misia: M. Vášáryová, Dolná Brána, Hlavná ulica

Čo musíte vidieť

Obohatí alebo doslova spláchne

Film AWOL hovorí o uplatnení mladých i zaslepanej (lesbickej) mladej láske.

Veľké snímky prichádzajú v malých balíčkoch. Tak sa volal článok v New York Times, ktorý okrem iného spomínal aj hraný debut režisérky Deb Shoval s názvom AWOL. Mladá tvorkyňa, ktorá vyrastala ako dcéra Izraelčana a Američanky v baníckom pennsylvánskom mestečku, kde teraz vedie zeleninovú biofarmu, ho najprv nakrútila ako krátky film s rovnomeným názvom. Pred šiestimi rokmi na uznávanom festivale Sundance s ním získala dve ceny. A práve dnes sa slová článku amerického denníka naplňajú, hranému filmu sa darí a uvádza ho aj Art Film Fest.

Lesbická láska

Film, ktorého téma lesbickej lásky sa môže zdať akokoľvek obohraný, prekvapí výborne zahrnanou „love story“ dvoch žien, plnou dobre napísaných dejových zvrátov. Dokáže zasiahnuť a doslova zlomiť srdce. Kritici sa nebáli používať ani chválu typu: „Potrebujeme príbehy, ako je tento, v časoch, aké sú teraz.“

Rozpráva o mladej Joey, ktorá práve dokončila školu v zapadnutom mestečku v Pensylvánii a zamýšľa sa čo s ďalším životom. Matka, s ktorou má blízky vzťah, ju posielala do armády, vďaka čomu by mala lepšie vyhliadky. Ona sa potom nečakane zafúbi do miestnej zvodkyne. A napriek mladému veku je práve Joey modernou lesbičkou,

ktorá by chcela reálny vzťah, opustiť rodné mesto a pohnúť sa. Naproti tomu Raynay sa „schováva“ sa svoj heterosexuálny vzťah, manžela, dve deti, a hlavne nevôľu opustiť malé mesto (inak rodné mesto režisérky).

Pozeráme sa teda na príbeh „o odvaha, o tom, čo to znamená vložiť absolútnu dôveru do druhej osoby bez toho, aby sme vedeli, či nás to obohatí alebo spláchne.“

Odísť bez povolenia

A prečo AWOL? Táto skratka sa používa v americkej armáde na vyjadrenie situácie, keď vojak alebo iný vojenský

člen opustí svoju pozíciu bez povolenia.

Režisérka sa vyjadrila, že sa inšpirovala rozhovormi s reálnymi lesbickými vojačkami. No táto téma sa tu využíva len okrajovo, takmer celý film sa sústreďuje na romantiku. Odhliadnuc teda od druhoplánovej kritiky istej časti americkej spoločnosti je AWOL predovšetkým hlboko dojímavým vykreslením pôvabu vychádzajúceho zo zaslepenosti prvej lásky.

Lucia Čížová

Film sa hrá:

24. júna, 12:30, Kino Úsmev VSE Cinema

Takto sme tvorili

Revolúcia v Poľsku alebo Umenie milovať

Snímka zaznamenala obrovský komerčný úspech, za pár dní od premiéry ju videlo 1,7 milióna divákov.

Keď sa v rámci programu na Varšavskom filmovom festivale chytila režisérka Maria Sadowska mikrofónu, bolo po pár sekundách jasné, že je to autorka so silným videním a ženské témy jej nie sú ľahostajné. V čase, keď práve v Poľsku prebiehal Čierny pondelok – protest proti návrhu zákona o úplnom zákaze interrupcií, sa prezentácia jej pripravovaného filmu Umenie milovať zadrela pod kožu viac, než by sa očakávalo. Jej kinematografická adaptácia života gynekologičky a sexuologičky Michaliny Wisłockej (v hlavnej úlohe Magdalena Boczarowska) prináša cez viacero etáp nielen príbeh tejto svojráznej ženy, ale otvára aj tabuizovanú tému poľskej sexualita. A netvárame sa, aj tej našej.

Bez múru prudérnosti

„Wisłocka bola statočná a nezávislá žena, ktorá chcela

každého naučiť, ako byť šťastným vo svojich vzťahoch. Jej postava je ešte fascinujúcejšia v súčasných dňoch Poľska, kedy nás politická situácia núti, aby sme sa vrátili k niektorým z týchto problémov,“ povedala Sadowska pred časom.

Zrazu niekto, a ešte k tomu žena, zbúrala pevný múr prudérnosti a odvážila sa verejne načrtnúť návod chápania vlastného tela a sexualita. Zaujímavé je, že sila tejto témy nevyprchala ani o štyri desaťročia neskôr. „Hovoríte o sexe!“, vykričal Wisłockej rozčúlený komunistický cenzor, ktorý jej rázne odporučal vyhodiť z knihy „podvratnú“ kapitolu o ženskom orgazme. „Hovorím o láske,“ odpovedala Wisłocká. „Aj vy ste vyšli z vagíny,“ dodala a nechala dvoch komunistických pohľadárov úplne bez slov.

Silné v kine

No aj napriek šovinistickým cenzúram bola kniha Umenie milovať, čiastočne aj vďaka manželkám vysokopostavených predstaviteľov komunistickej strany, vydaná celá. Isto sa tomu poďakovali nielen Poľky, ale aj ich muži. Ved' v 70. rokoch sa predalo z Wisłockej knihy, ktorá zhrnula 15 rokov lekárskej praxe a rozhovorov s pacientmi, viac ako sedem miliónov výtlačkov. A to len podľa oficiálnych predajov. Podľa Sadowskej ju mal doma, alebo ako požičanú čítať, takmer každý. Možno aj to prispelo k tomu, že film Umenie milovať mal jeden z najsilnejších otváracích víkendov v tomto roku v Poľsku. Vizualne pôsobivá, nadčasová a otvorená, aj takto skloňovali snímku diváci, ktorí sa v Poľsku vybrali na jej projekciu. Bez rozdielu veku či pohlavia.

Zuzana Soťáková

Film hrajú:

24. júna, 14:00, Kino Slovan RTVS Cinema

Festivalový tím odporúča

Na záver...

Dávať tipy na posledný deň je záludné, pretože všetka pozornosť smeruje k záverečnému ceremonálu. Navyše viaceré filmy idú v repríze a je veľká šanca, že už ich návštevníci videli. Rád sa ale nechám presvedčiť, že Art Film Fest ponúkol i tento rok tak kvalitný program, že sú medzi návštevníkmi takí, ktorí nestihli všetko vidieť v premiére a preto využijú posledný deň na to, aby dohnali zameškané.

Začať môžeme kórejským matadorom Kim Ki-dukom a jeho filmom **Sieť**. Na príbehu severokórejského rybára, ktorý sa pre poruchu na svojom motorovom člne ocitne na území nepriateľskej Južnej Kórey, môžeme pozorovať, aký zničujúci dopad na jednotlivca má už vyše pol storočia trvajúce napätie dvoch ideológií jedného národa v dvoch štátoch.

Anglický film **Ethel a Ernest** spestruje tohtoročnú ponuku kreslených filmov v celom programe Art Film Festu. Zároveň je krásnym príkladom toho, ako animovaný film automaticky nemusí znamenať zaradenie do kategórie titulov určených pre detského diváka. Film je adaptáciou grafického románu, ktorým autor veľmi citlivo, zábavne a milo približuje príbeh svojich rodičov – dvoch obyčajných ľudí, ktorí sa do seba zamilujú v neobyčajných časoch. Ide o krehkú a miestami až dojemnú oslavu všedných maličkostí každodenného života.

A keďže k festivalu patria aj ceny, ako posledný tip ponúkame maďarský netradičný ľubostný príbeh **O tele a duši**, ktorý na tohtoročnom filmovom festivale v Berlíne získal najvyššie ocenenie – Zlatého medveďa. Čo môžu mať spoločné starnúci finančný riaditeľ bitúnku a čerstvo prichádzia, mladá a uzavretá kvalifikovaná mäsa? Napríklad jeden konkrétny sen, v ktorom sa obaja vyskytujú v nečakanej podobe. Film v sebe kľbi realitu pracovných úkonov na bitúnku s lyrickými sekvenciami snových metafor, v chladných priestoroch sa mu darí nachádzať ľubostné emócie a vyváženosť dramatických i humorných okamihov. A to je to, čo film robí filmom a Art Film Fest festivalom, kde podobne filmové zážitky môžeme každoročne zažívať. Dovidenia o rok priatelia.

Adrián Žiška

spoluzostavovateľ sekcie Prísľuby z Východu

Rozhovor

Štát a mafia sú v Bulharsku ako jedno

Režisér súťažného filmu *Glory* Petar Valchanov hovorí o tvorbe a nakrúcaní svojej najnovšej snímky.

V San Sebastiáne získal pred tromi rokmi tvorivý tandem bulharských filmárov Kristiny Grozevy a Petara Valchanova cenu za najlepší debut (za film *Lekcia*). Kreativná dvojica sa rozhodla pre trilógiu a ich druhá spoločná sociálna dráma *Glory*, príbeh o prehliadačovi kolajníc, je metaforou na aktuálnu spoločenskú hierarchiu Bulharska. Odkrývanie súčasných bulharských realii rezultuje z príbehu, ktorý bol v duchu neorealizmu inšpirovaný správou z novin.

Skutočné morálne kánony ostávajú ticho alebo sú umlčané rukou politickej moci. Hlavná postava koktavého železničarskeho robotníka akoby bola zástupným symbolom širšej bulharskej spoločnosti. Rozumiem tomu správne? Je symbolom našej spoločnosti, na druhej strane však určitý typ mentality symptomatickej pre bulharskú spoločnosť reprezentuje aj dravá PR manažérka.

Glory mi pripomína filmy rumunskej novej vlny. Sme angažovaní do malého príbehu o zdanlivo nedôležitom človeku. Tento príbeh je však alegóriou na fungovanie štruktúry celého systému. Váš debut (*Lekcia*) tematizoval niečo podobné: triedne rozdiely a z nich vyplývajúce zúfalstvo.

V *Lekcii* nebola táto problematika dominantná, išlo v nej o kolíziu, v ktorej „menší človek“ prehráva nad ľahostajným systémom, v prípade *Lekcie* tým bankárskym. V *Glory* sme chceli preskúmať ľudskú tvár systému. Má veľa spoločného s bankármi a vládou.

Spoločensko-politické pozadie *Glory* mi pripomína situáciu v 90. rokoch na Slovensku. Aká veľká je mafia založená na diskretnom, ale blízkom vzťahu politikov a policajných špičiek v Bulharsku?

Podľa Eurostatu je Bulharsko najskorumpovanejšia krajina v Európskej únii. Politickým subjektom nemožno dôverovať, majú prsty vo všetkom. Legislatíva nie je skutočne oddelená od výkonných a justičných zložiek. Je to verejný tajomstvo, že štát a mafia sú jedno.

Postava takzvaného investigatívneho novinára je rovnako egoistická ako PR manažérka ministerstva dopravy. Ide mu hlavne o exkluzívny materiál, než by sa zaujímal o Canka Petrova bytosť. Aká je v Bulharsku situácia s kritickými médiami?

Bohužiaľ, až na pár denníkov, kritické médiá u nás takmer neexistujú. To je ďalšie z verejných tajomstiev.

Charakter PR manažérky Julie nepovažujem primárne za antagonistický. Vidíme jej priamo do tváre, sledujeme detaily jej najmenších emócií, ale všetko nasvedčuje skôr, že je opakom hrdinu Canka Petrova. Nemusíte byť úplný zlý, aby ste mohli byť

Photo: Abraxas Film

“Nemusíte byť úplný zlý, aby ste mohli byť opakom hrdinu.”

opakom hrdinu. Samozrejme, Julia má pochybnosti, ktoré ju poľudšťujú, to však neznamená, že je dobrým človekom.

V *Glory* ste v hlavných úlohách použili rovnakých hercov ako v *Lekcii* – Margitu Goshevu a Stefana Denolyubova. Akú ste na to mali motiváciu? Ako sa vám s nimi spolupracuje?

V prvom náčrte scenára mal PR oddeleniu ministerstva šéfovať muž, postava mala byť šitá pre Stefana, ale nenapadol nám nikto vhodný pre postavu železničara. V jednu noc sme uvažovali nad tým, že obsadíme Stefana do oboch úloh. Ďalšie ráno sme sa však zobudili s ešte lepšou ideou, ktorú sme použili aj vo výsledku. Všetko to do seba zapadlo, ale do scenára sme ešte museli zapracovať veľa zmien. Margita a Stefan sú veľmi skúsení a oddaní herci. S oboma sme na vykreslení charakterov veľa pracovali. Oni k nim našťudovali svoj vlastný rešerš a prišli za nami s mnohými myšlienkami, ktoré sme použili aj vo finálnom tvare.

Oba filmy ste písali a režirovali s Kristinou Grozevou. Ako sa vám spolu písalo (v prípade *Glory* participoval

na scenári aj scenárista Decho Taralezhkov)? Formálna koncepcia je v druhom filme iná v zásadných aspektoch. Kamera sa v *Lekcii* hýbe omnoho viac, je intímnejšia. V *Glory* taktiež čerpá z dokumentárnej estetiky, je však odražitejšia.

Písanie scenára je pravdepodobne tou najťažšou prácou v procese výroby filmu. Keď sme kontaktovali Decha, už sme mali prvú verziu scenára hotovú, rozhodli sme sa však zmeniť všetky charaktery, čo vyžadovalo rozsiahle prepisovanie. Výsledok našej práce s Dechom je taký, že spolu práve píšeme poslednú časť našej trilógie. Dúfame, že táto spolupráca pretrvá. Pokiaľ ide o vizuálne odchyľky, naratív v *Glory* je rozdelený medzi dva charaktery, a to vyžadovalo objektívnejší prístup k vizuálnemu rámcovaniu. Samozrejme to, čo sme sa naučili pri *Lekcii* o práci hercov pred kamerou, sme v *Glory* rozvinuli ďalej. Iný pocit z *Glory* podmieňuje tiež rytmus rozprávania a montáž.

Ako ste našli tento príbeh? Pripomína mi to inšpiráciu neorealizmom, ktorého tvorcovia nachádzali filmové príbehy v krátkych novinových správach.

Spravodajstvom sme sa inšpirovali pri oboch filmoch. V prípade *Lekcie* išlo o titulok „Učiteľka vykradla banku“, pri *Glory* išlo vlastne o sériu viacerých titulokov s naratívnym kontinuumom: prvé správy boli o prehliadačovi kolajníc, ktorý našiel milióny roztrúsené po trati, potom o cene, ktorú dostal za svoj heroizmus (hodinky).

Je poznať, že vás zaujíma človek v extrémnej situácii nútený redukovat' svoje bytie až takmer na jeho biologickú podstatu. Čo vás na takomto type človeka pred problémom fascinuje najviac?

Zaujíma nás duša postáv, rozoznávame vnútorný svet bežných ľudí zachytených v mimoriadnej situácii. Matej Sotník

Filmy v hre o Modrého anjela

Chorý svet

Réžia: Chun Wong (2016)

Pôsobivá komorná dráma o bývalom finančnom analytikovi, trpiacom vážnou bipolárnou poruchou, ktorého prepustili zo psychiatrickej liečebne.

Čisté srdcia

Réžia: Roberto De Paolis (2017)

Nečakané stretnutie Agnese a Stefana je krehké a dojemné – ona žije so svojou prísnu a zbožnou matkou. On je výbušný a už toho dosť povyvádzal.

Detské ihrisko

Réžia: Bartosz M. Kowalski (2016)

Film inšpirovaný skutočnými udalosťami z Liverpoolu hovorí o tragickej detskej vražde bez zmyslu a dôvodu.

Glory

Réžia: Petar Valchanov, Kristina Grozeva (2016)

Príbeh o dlhoročnom železničnom robotníkovi Cankovi Petrovovi, ktorý nájde pri pravidelnej obchádzke veľkú sumu peňazí. Odsenie ich na políciu a spustí reťazec bizarných situácií.

Incident v hoteli Nile Hilton

Réžia: Tarik Saleh (2017)

Hrdina filmu Noredin je dokonalou ukážkou skorumpovaného detektíva, ktorý berie úplatky od pouličných obchodníkov i kriminálnikov.

Kamenné srdce

Réžia: Gudmundur Arnar Gudmundsson (2016)

Islandskí tínedžeri Thór a Christian zažívajú pamätné a veľmi turbulentné leto, počas ktorého jeden z nich zisťuje, že jeho srdce bije len pre toho druhého.

OUT

Réžia: György Kristóf (2017)

Road movie, v ktorej sa nepriebojný Ágoston po rokoch v elektrárni nechá nahovoriť na sľúbenú prácu niekde v Pobaltí.

Po vojne

Réžia: Annarita Zambrano (2017)

Za vraždu sudcu bol odsúdený Marco, bývalý ľavicový aktivista, ktorý už 20 rokov žije vo francúzskom exile. Talianska vláda však požaduje jeho vydanie.

Pop Aye

Réžia: Kristen Tan (2017)

Renomovaný architekt Thana prechádza existenciálnou krízou, no jedného dňa naďabí v uliciach Bangkoku na slona, ktorý mu pripomenie detstvo.

Pustovníci

Réžia: Ronny Trocker (2016)

Príbeh o hrdinovi Albertovi, ktorý má viac ako 30 rokov, ale jeho život naďalej ovplyvňuje jeho matka.

Špina

Réžia: Tereza Nvotová (2017)

Znásilnením zdrvená stredoškôlčka sa sťahne do seba a o svojej traume odmieta hovoriť aj s najbližším okolím.

Western

Réžia: Valeska Grisebach (2017)

Skupina nemeckých robotníkov prichádza pracovať na bohom zabudnutý bulharský vidiek. Pobyt v cudzej krajine prebúda v mužoch chuť po dobrodružstve.

Tí, ktorí na festivale pracujú, hovoria o výbornej atmosfére.

Divák je u nás vždy na prvom mieste

Foto: Ctibor Bachratý

Festival ich zamestnáva počas celého roka a potom, keď prídu tie najdôležitejšie dni, šliapnu na plyn a zvýšia svoju pracovnú nasadenosť na maximum. Festivalový organizačný tím musí fungovať ako dobre naolejované hodinky, každá súčiastka má svoj význam.

„Na festivale som bola aj minulý rok a veľmi sa teším, že návštevnosť stúpa. Že si ľudia akoby začali zvykať na to, že festival je v Košiciach a začali to vnímať ako niečo, čo je ich. Som rada, že sa nám podarilo zaviesť akúsi tradíciu sprievodných podujatí, ktoré zatiaľ vyšli úspešne. Samozrejme, máme ešte čo vylepšovať, ale myslím si, že je to na dobrej ceste,“ hovorí Erika Paulinská z produkcie. Počas posledných dní ste ju mohli stretnúť

snáď všade, lieta mestom na bicykli.

To, že atmosféra sa zlepšila a viac rozbehla, si myslí aj Richard Esterle ml., ktorý má na starosti videotechniku (EE Video). Stretnúť ho môžete pri kine, najmä keď sa premietajú bloky z Medzinárodnej súťaže krátkych filmov, o ktoré sa stará.

„Vnímam to tak, že sa Košičania naučia chodiť na tento festival. Možno, že by mohlo byť viac sprievodných podujatí, práve v okolí kinosál, alebo ich spojiť s nejakými filmami. Napríklad na amfiteátri, kde by sa mohlo konať sprievodné podujatie a po ňom projekcia filmu, ktorý by s tým nejak súvisel,“ hovorí a pokračuje: „Art Film Fest je najväčší v rámci festivalov na Slovensku. Jednoznačne má výborný produkčný tím a bez debaty najkvalitnejší. Produkcia má snahu urobiť ten festival v top kvalite. Všetko sa premieta z originálov, čo veľa festivalov nerobí. Tým ich nechcem kritizovať, je to vec

peňazí. Ale na tomto festivale sa tie peniaze na to nájdu, aby to bolo čo najkvalitnejšie. Cítiť, že projekcia v kine je ich prioritou, že pre nich je na prvom mieste divák. A tak to musí ostať.“

Positívne vibrácie počas týchto dní zachytávajú aj ďalší členovia organizačného tímu. „Atmosféru vnímam ako priateľskú, viac ako vlani. Prepojenie medzi Košicami a Bratislavou je výraznejšie v tom dobrom zmysle slova a už sa sem opäť tešíme,“ hovorí hlava PR a press centra Zuzana Čižmáriková.

„Ťažko objektívne hodnotiť festival, pre ktorý pracujete. Tešia ma však minimálne dve podstatné veci, a to, že všetky filmy prišli, premietli sa a už sú posielané na ďalšie festivaly po celom svete. Po druhé, ľudí v kinách pribúda, a to je výborné. A park areálu Kasárni Kulturparku je senzačný,“ vypichuje svoje dojmy Zita Hosszúová z oddelenia shippingu.

Zuzana Sotáková

ANKETA

Aký je váš vzťah k filmu a k festivalom?

To, že naše mesto ožilo prestížnym festivalom, akým Art Film Fest bezpochyby je, považujem za dokonalé spojenie filmového umenia a úžasnej atmosféry s krásnym mestom, ktoré miluje kultúru. Filmy mám veľmi rád, hoci priznávam, že pri množstve povinností na návštevu kina neostáva veľa času. Obdivujem kreatívnych ľudí, ktorí sa na výrobe filmov podieľajú, nové filmárske postupy a zaujímavé témy. Teší ma, ak filmy vznikajú aj u nás, lebo som presvedčený, že v Slováckoch je veľa potenciálu, talentu a invencie, čo už neraz dokázali.

Richard Raši,
primátor mesta Košice

Návšteva kina je pre mňa udalosťou. Filmy si vychutnávam a dokážu vo mne zanechať skutočne hlboké stopy. Nepohrdnem dobrým psychologickým trilerom, rovnako ako dobrou komédiou. A sú aj ďalšie žánre, v ktorých vznikajú zaujímavé diela. Navyše vo filmoch človek neraz vidí aj realitu z oblastí, kam by sa nedostal. Na projekciách v rámci Art Film Festu sa zúčastním vždy, keď mi to čas dovolí a zatiaľ som vždy odišla z kina spokojná. S filmom, aj s festivalovou atmosférou, ktorú dotvárajú i osobné stretnutia s uznávanými filmovými tvorcami a protagonistami. Už teraz sa teším na ďalší ročník.

Renáta Lenártová,
viceprimátorka mesta Košice

Z festivalovej histórie: rok 2008

Egypt'an Omar Sharif si u nás vyskúšal aj kúpeľné procedúry

„Ďakujem, je to pre mňa obrovská česť a okrem toho, že sa cítim poctený, chcem povedať, že sa mi veľmi páči toto mesto a ten pokoj, ktorý som tu našiel za posledné dva-tri dni. Určite sem zoberiem svoju rodinu, svojho syna, svojich vnukov, aby sa sem pozreli, pretože tu na tomto moste nechám aj kus svojho srdca,“ povedal dojatý egyptský herec Omar Sharif na festivale Art Film Fest v Trenčianskych Tepliciach v roku 2008 potom, čo pripieval tabuľku so svojím menom na Most slávy.

Prezval cenu Hercova misia a počas svojej návštevy relaxoval napríklad aj v miestnych kúpeľoch. Pobudol v historickej odpočivárni Hammam, kde si doprial termálny kúpeľ v bazéne Sina a následne masáž. Údajne ho zaujal interiér historickej odpočivárne a bol milo prevapený, že jej korene sú aj egyptského pôvodu, rovnako ako on.

Stovkám svojich priaznivcov, ktorí ho prišli pri preberaní ceny podporiť, ďakoval a posielal imaginárne bozky. Bol tiež známy tým, že pri každej novej príležitosti si zaspomínal na svoju matku, ktorú veľmi miloval.

Sharif sa stal hviezdou egyptského filmu veľmi rýchlo. V dobrodružných snímkach často stvárňoval vďaka svojmu sexepilu milovníkov. Hrať milovníkov bolo pre neho príjemné, už vtedy však dával prednosť komplexnejším postavám. „Robiť cmuk-cmuk, bye-bye, nebolo až také náročné,“ povedal s tým, že sa často rozplakal aj pri pozeraní televízie. Medzinárodnú pozornosť získal hercovi francúzsko-tuniský orientálny príbeh Goha, ktorý na festivale v Cannes získal Cenu poroty. Skutočný prelom v jeho kariére prišiel so štvorhodinovým veľkofilmom Davida Leana Lawrence z Arábie, kde si zahral šejka Ali ibn el Khariša. Zomrel pred necelými dvomi rokmi.

(luc)

Program na dnes

Art Film
Fest
Košice **25**

AMFITEÁTER NOVÝ ČAS

- 21.30 Lovcova modlitba | The Hunter's Prayer (2017, 91 min., fic.) {EV/x/sk} Jonathan Mostow

KINO SLOVAN RTVS CINEMA

- 11.30 Ethel a Ernest | Ethel & Ernest (2016, 94 min., anim.) {EV/x/sk} Roger Mainwood
- 14.00 Umenie milovať | The Art of Loving (2017, 117 min., fic.) {OV/en/sk} Maria Sadowska
- 16.30 Ismaelove prízraky | Ismael's Ghosts (2017, 114 min., fic.) {OV/sk/x} Arnaud Desplechin
- 19.00 Bez lásky | Loveless (2017, 127 min., fic.) {OV/en/sk} Andrey Zvyagintsev
- 22.00 Druhá strana nádeje | The Other Side of Hope (2017, 98 min., fic.) {OV/sk/x} Aki Kaurismäki

KINO TABAČKA

- 15.00 Kékszakkállú | Kékszakkállú (2016, 72 min., fic.) {OV/en/sk} Gastón Solnicki
- 17.30 Krotká (1967) | A Gentle Creature (1967) (1967, 81 min., fic.) {SV/x/x} Stanislav Barabáš

KINO ÚSMEV VSE CINEMA

- 12.30 AWOL | AWOL (2016, 85 min., fic.) {EV/x/sk} Deb Shoval
- 15.00 O tele a duši | On Body and Soul (2017, 116 min., fic.) {OV/sk + en/x} Ildikó Enyedi

- 18.00 Diera v hlave | A Hole in the Head (2016, 90 min., doc.) {OV/sk/en} Robert Kirchhoff
- 21.00 Safari | Safari (2016, 90 min., doc.) {OV/sk + en/x} Ulrich Seidl

KINOVOŽEŇ R 602 ČINGOV z KE do BA, odchod vlaku 6:08

- 08.00 Ostrov lásky | Love Island (2014, 86 min., fic.) {OV/sk/x} Jasmila Žbanić
- 09.45 Mia madre | My Mother (2015, 106 min., fic.) {OV/sk/x} Nanni Moretti

KINOVOŽEŇ R 609 SPIŠAN z BA do KE, odchod vlaku 13:55

- 14.30 O kuratách a ľuďoch | Men & Chicken (2015, 104 min., fic.) {OV/sk/x} Anders Thomas Jensen
- 17.30 Holub sedel na konári a premýšľal o živote | A Pigeon Sat on a Branch Reflecting on Existence (2014, 101 min., fic.) {OV/sk/x} Roy Andersson

KULTURPARK 1 JOJ CINEMA

- 10.00 Nezabudnuteľné Vianoce stolára Andersena | Santa Swap - Merry Christmas Mr. Andersen (2016, 80 min., fic.) {ΩSk/en} Terje Rangnes
- 12.30 Dieťa Apokalypsy | Apocalypse Child (2015, 95 min., fic.) {OV/en/sk} Mario Cornejo
- 15.30 Sieť | The Net (2016, 114 min., fic.) {OV/en/sk} Kim Duk

- 18.00 Good Time | Good Time (2017, 100 min., fic.) {EV/sk/x} Josh Safdie, Benny Safdie
- 21.00 Votrec: režisérsky zostrih | Alien: Director's Cut (1979, 116 min., fic.) {EV/x/sk} Ridley Scott

KULTURPARK 2

- 11.00 Masterclass Jan Hřebejk | Masterclass with Jan Hřebejk {ΩEng}
- 13.00 Tichý sen | A Quiet Dream (2016, 98 min., fic.) {OV/en/sk} Zhang Lu
- 16.00 Tom of Finland | Tom of Finland (2017, 116 min., fic.) {OV/x/sk} Dome Karukoski
- 18.30 Stanica Soul | Seoul Station (2016, 92 min., anim.) {OV/en/sk} Yeon Sang-ho
- 21.30 XX | XX (2017, 81 min., fic.) {EV/x/sk} Jovanka Vuckovic, Annie Clark, Roxanne Benjamin, Karyn Kusama

KUNSTHALLE URÁNIA

- 20:00 Záverečný ceremoniál | Closing Ceremony + Víťazný film | Winning Film

SPRIEVODNÉ PODUJATIA

- 10:00 TV RIK pre deti, Kulturpark, Foxtrot, 360 min.
- 11:00 Masterclass Jan Hřebejk, Kulturpark 2, 60 min.
- 16:00 Hercova misia: Magda Vášaryová, Dolná brána, Hlavná ulica, 30 min.

Kam do okolia Košíc: Zámčisko, Malá Lodina, Jasovská jaskyňa, Tokaj

Užite si zbytok víkendu a vyrazte na výlet za vínom i prírodou

Ak sa rozhodnete stráviť v Košiciach celý tento víkend, máme pre vás niekoľko tipov na nedeľný výlet, keďže festival končí dnes večer. Na rodinný trip je ideálne napríklad okolie Margecian. V Košiciach nasadnite do vlaku a nechajte sa doviezť až do železničného uzla, do stanice Margecany. Počas cesty prejdete cez Bujanovský tunel, najdlhší dvojkoľajný tunel na Slovensku. Odtiaľ sa môžete vybrať na blízky kopec **Zámčisko**. Práve tu kedysi stál Gelnický hrad. Hoci dnes na tomto mieste nájdete už len jeho ruiny, z informačných tabulí zistíte podrobnosti o histórii tejto časti Slovenska. Bonusom za približne polhodinový výstup bude nádherný výhľad na celé okolie.

Ak budete mať chuť sa ísť prejsť okolo vody a ostať o čosi bližšie ku Košiciam, skúste obec **Malá Lodina** s rovnomenou nádržou, niekedy nazývanou aj Ružín II. V okolí obce sa nachádza štátna prírodná rezervácia Bokšov. Vyrazíť odtiaľ môžete napríklad aj na výhľadové Bokšovské skaly alebo na vrch Holica. Modré turistické značky vás z Malej Lodiny prevedú horskými Hornádkymi lúkami až do obce Sedlice. Ak ale uprednostňujete len nenáročný výlet, priamo v obci si môžete pozrieť sedliacke domy z konca 19. a začiatku 20. storočia.

Ak počasie turistike nepraje, dobrou voľbou je návšteva **Jasovskej jaskyne**. Nezľaknite sa – práve toto miesto je známe viacerými druhmi netopierov, ktoré tu žijú. Okrem toho tu však na prehliadkovom okruhu dlhom 720 metrov

budete obdivovať krásne podzemné priestory a skalné tvary. Pripravte sa však aj na 339 schodov a teplotu okolo deviatich stupňov Celzia. Určite si teda so sebou pribalte aj ľahký sveter či bundu. Z Košíc sa do Jasovskej jaskyne dostanete smerom na Rožňavu a Moldavu nad Bodvou, vzdialená je asi 35 kilometrov.

No a celkom na záver – byť v Košiciach a nenavštíviť **Tokaj**? To sa nedá. Táto známa vinohradnícka oblasť ponúka mnoho zážitkov. Napríklad aj vyhladkovú vežu v tvare suda, zážitkovú plavbu loďou po rieke Bodrog či kúpanie sa vo vínných sudoch. A to ani zďaleka nie je všetko, závisí to len od toho, koľko času Košiciam a ich okoliu venujete... **(mam)**

Interview

We wanted to explore the human face of the system

Petar Valchanov, co-director of *Glory*, discusses the creative process behind his film.

The real moral canons in your film remain silent or are silenced by the hand of power. The main character, an old railway worker, could be a "pars pro toto" symbol of Bulgarian society as a whole. Was he meant that way?

He's as much a symbol of our society as is his counterpart, the young PR lady. On the other hand, you're right, they do represent certain mentalities that are symptomatic of Bulgarian society.

It's like something from the Romanian New Wave. A little story about seemingly insignificant people becomes an allegory of how the whole system works. Your debut was thematically similar: inequality between classes and the despair that results therefrom.

There wasn't much of a class thing in *The Lesson*. Then again, there was a collision between the common person and an indifferent system, the banking system in this case. In *Glory*, we wanted to explore the human face of the system; it doesn't make much difference if it's banking or government.

***Glory* reminds me of the 90s in Slovakia. How powerful is the mafia, based as it is on a close relationship between politicians and police, in Bulgaria?**

According to Eurostat, Bulgaria is the most corrupt country in the EU. The political parties change allegiances in a snap of the fingers. There is no real separation between the legislative, executive or judicial branches. It's a public secret that the state and mafia are the same thing.

One of the characters, a so-called investigative journalist from a TV station, is almost as self-centered as the antagonists: the Minister of Transport and his secretary. The only thing that interests him is exclusive material.

How is the situation regarding critical media in Bulgaria? Also, it's only been a few years after the major protests against high energy prices. Is there any connection there?

To clarify, there were protests against energy prices in early 2013, but it was the protests against the appointment of one particularly shady character as director of national security that were really big. They started in June of 2013 and went on until September, unsuccessfully calling for the resignation of the government. To answer your first question, unfortunately, apart from several dailies, we don't have real critical media. That's another public secret.

You used the same actors (Margita Gosheva, Stefan Denolyubov) as you did in *The Lesson*. What was your motivation? How was it working with them?

In the first draft of the script, the head of PR

was a man and the plan was for Stefan to play him, but then we didn't have anyone in mind for the linesman. One night we even pondered the idea of having him play both roles. But as always, the morning is wiser than the evening, and we woke up with the idea that the head of PR had to be a woman, and Margita just had to play her. From there it all fit together, but we had to make quite a lot of changes in the script. Margita and Stefan are very skilled and devoted actors. We've worked long enough with both of them that we all trust each other.

Obviously, you are interested in extreme situations where the human being is reduced nearly to their biological substance. What most fascinates you about this?

We're interested in baring a character's soul, in dissecting the inner world of an ordinary person caught in an extraordinary situation.

Matej Sotník

See you in a year, dear friends!

"Thank you for bringing your festival to Košice!" For all of us on the Art Film Fest team, this sentence, uttered to me by a number of people over the past nine days, is the ideal summary of how Košice's perceptions of the festival have changed since last year. Of course we knew that even after physically moving the festival from one city to another, it would take some time for the event to fully resonate. In Jan Hřebejk's timeless classic *Cosy Dens*, the dignified, anti-communist Kraus, gave "the Bolsheviks a year, two at most." At the beginning of our move to Košice, we told ourselves that positioning an international festival as a prominent social and cultural event would still take some time. To some degree, last year's festival was characterized by a spirit of cautious observation – as we learned more about Košice, the city's people sized up the festival. On this final day of Art Film Fest's 25th edition, I can very gently point out that this year's festival has been different from the previous one. Last year certain local residents had the impression that the festival was only meant for an exclusive group of film professionals and that it would only last a weekend at most. Today, as our nine-day marathon of films draws to a close, I can observe that quite a few people from Košice and its East Slovak surroundings now know that Art Film Fest is a modern film festival. And now they're already looking forward to its next edition. We're looking forward to it, too, dear friends!

Peter Nágel

Artistic Director, Art Film Fest

Behind the camera

The Art of Loving: Poland's sexual revolution

Maria Sadowska's film was an enormous commercial success, seen in Poland by 1.7 million viewers in the first few days of its release.

When director Maria Sadowska spoke as part of the industry programme at the Warsaw Film Festival, it was clear from the moment she touched the microphone that this was an auteur with powerful insight and a deep concern for women's issues. When *The Art of Loving* was screened during Poland's Black Monday protests against a proposed total ban on abortion, the film struck a particularly raw nerve. This cinematic adaptation of gynaecologist and sexologist Michalina Wisłocka's (Magdalena Boczarzka) life story not only reveals several layers of the remarkable woman's life, but also broaches the taboo subject of Polish sexuality. And – let's be honest – our own as well.

Breaking down the walls of prudishness "Wisłocka was a brave and independent woman who wanted to teach everyone how to be happy in their relationships. Her character is even more fascinating in Poland nowadays, where the political situation is forcing us to revisit some of

these issues," said Sadowska recently.

It was 1970s Poland; suddenly someone – and a woman, to boot! – broke down the firm walls of prudishness and dared to publicly offer a guide to understanding one's own body and sexuality. It's interesting to note that, even four decades later, this topic has yet to lose its potency. "You're talking about sex!" yelled a furious communist censor at Wisłocka, strongly recommending the omission of her book's "subversive" chapter on the female orgasm. "I'm talking about love," countered Wisłocka. "You came out of a vagina, too," she added, rendering the two communist apparatchiks before her speechless.

Strong showing at cinemas

But despite the chauvinist censors and thanks in part to the advocacy of high-positioned party officials' wives, her book *A Practical Guide to Marital Bliss* was published in its entirety. Drawing on Wisłocka's 15 years of experience as a doctor and her conversations with patients, the guide was

evidently appreciated not only by Polish women, but by men as well, going on to sell over seven million copies by the end of the 1970s. And those are just the official figures. According to Sadowska, nearly everyone either owned a copy or had read a borrowed one. Perhaps that is

one of the reasons why her film enjoyed one of Poland's most successful opening weekends this year. "Visually powerful." "Timeless." "Honest." These are among the ways the film has been described by Polish cinemagoers – without regard to age or gender.

Zuzana Sořáková

Po kvalitných filmoch nasleduje kvalitný oddych. Foto: reefe

Jan Hřebejk bavil aj počas natáčania šou Baláž a Hubinák na rádiu FM. Foto: Marek Vavruš

Do kina zavítal aj herec Ivo Gogál. Foto: reefe

Alexandra Borbély zožala po premietaní snímky O tele a duši dlhý aplauz. Foto: reefe

Tabačka bola obľúbenou konečnou zastávkou počas celého festivalu. Foto: Marek Vavruš

Predseda poroty Jean-Marc Thérouanne na výlete v Tokaji. Foto: reefe

ORGANIZÁTORI:	ART FILM FEST s.r.o.	FORZA	FESTIVAL SA KONÁ POD ZÁŠTITOU PREDSEDU VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY ROBERTA FICA A MINISTRA KULTÚRY MAREKA MAĐARIČA.	FESTIVAL FINANČNE PODPORIL:	Audio vizuálny fond	GENERÁLNY REKLAMNÝ PARTNER:	Slovenská elektrotechnická spoločnosť	OFICIÁLNE AUTÁ FESTIVALU:	HYUNDAI	OFICIÁLNY FESTIVALOVÝ HOTEL:	hotel asmin	LOGISTICKÝ PARTNER FESTIVALU:	DHL	OFICIÁLNY FESTIVALOVÝ PREPRAVCA:	CZECH AIRLINES							
SPOLUORGANIZÁTORI:	KOŠICE	ROP	KOŠICKÝ SAMOSPRÁVNÝ KRAJ	HLAVNÍ PARTNERI:	TIPOS	TRANSPETROL	Slovenská pošta	REKLAMNÍ PARTNERI:	ČEZ SLOVENSKO	STELLA ARTOIS	KERAMON	OMNIA	OMNIA	OMNIA	OFICIÁLNI DODAVATELIA:	ZEBRA						
PODJIATE SA KONÁ V PRIESTOROCH INVESTIČNÝCH PROJEKTOV, KTORÉ BOLI IMPLEMENTOVANÉ V RÁMCI OPATRENIA 7.1 PRIORITYNEJ OSI „EUROPSKE HLAVNÉ MESTO KULTÚRY KOŠICE 2017“ REGIONÁLNEHO OPERAČNEHO PROGRAMU A SU SPOLUFINANCOVANE EUROPSKOU UNIOU VO VÝŠKE 85% Z EUROPSKEHO FONDU REGIONÁLNEHO ROZVOJA A VO VÝŠKE 10% Z ŠTÁTNEHO ROZPOČTU SLOVENSKEJ REPUBLIKY. VIAC INFORMÁCIÍ NÁJDETE NA WWW.KOPKA.SK, WWW.MPSR.SK A TIEŽ NA WWW.CULTURE.GOV.SK. ERDF: INVESTÍCIA DO VAŠEJ BUDUCNOSTI.	TOTO PODJIATE SA USKUTOČNILO Vďaka PODPORE KOŠICKÉHO SAMOSPRÁVNÉHO KRAJA.	HLAVNÍ MEDIÁLNI PARTNERI:	TV JOJ	DOJ CINEMA	KINO SABA	CAS	aktualty.sk	MEDIÁLNI PARTNERI:	RADIO X	RADIO EXPRES	FILM EUROPE	SME	Korzar	Pravda	kam po mesta	WebNoviny	PARTNERI:	JOSEF KLIK	AUTOCONT	The Student	KošiceCityGuide	teleDom
HLAVNÍ MEDIÁLNI PARTNERI:	RTV	RADIO SLOVENSKO	RADIO REGINA	RADIO_FM	RADIO KOŠICE	FE	refresh	home media	big media	cudes CREATIVE	CARPANO	ESTER & ESTER	KOŠICE	reobdp	GOSH							